

VILÁGSZEMLE

Irtta: Sulhof József

Alig másfél hónap telt el első öt éves tervünk kihirdetése óta. A tervgazdálkodásra való áttérés eddigi eredményei azt bizonyítják, hogy kormányzatunk helyesen mérte le dolgozó tömegeink lendületét, politikai, társadalmi és munkaöntudatát, amikor az újjáépítési két év munkalendületének további fokozódására számított. A felszabadult dolgozók társadalma tudatosan halad a további fejlődés felé, vagyis nemcsak a felszabadító harcok vívmányait őrzi meg, hanem azok alapján újabb vívmányokért küzd. A terv célkitűzése, hogy a gazdasági elmaradottság felszámolásával, az ország gazdasági és véderéjének megszilárdításával, függetlenségünk biztosításával, gazdaságunk és az új munkaviszonyok szocialista tagozatának megszilárdításával és továbbfejlesztésével és a három gazdasági szektor dolgozói számára a magasabb kulturális és életszínvonal megteremtésével elinduljunk a szocializmus teljes kiépítése felé gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális téren egyaránt. A munkalendület, a feladatok kifejlesztése és részleteiben való kidolgozása, a munkás közösségek kötelezettségvállalása a feladatok időelőtti elvégzésére, azt mutatja, hogy dolgozóink felismerték és felfogták a terv távlatait és biztosítani tudják nemcsak megvalósítását, hanem túlszárnyalását is.

Nyilvánvaló és természetes, hogy Jugoszlávia egész belső életének és külpolitikájának irányvonalát az öt éves terv határozza meg. Hazánk nem csak nem kíván elszigetelődni, mint azt egyes nyugati lapok a függetlenség biztosításának rosszhiszemű tolmácsolásával állítják, hanem kezdettől fogva keresi az együttműködést és résztvesz minden nemzetközi tevékenységben, ami a tartós és szilárd béke építésére irányul. Ezt nem tudják elvitatni tőlünk még a rágalomhadjáratok nyugati irányítói sem, bármennyire is bántja őket, hogy Jugoszlávia az élen jár és példaadó a fiatal demokratikus államok számára, amelyek nem hajlandók függetlenségüket eladni.

— *Mi biztosítottuk magunknak az öt éves terv megvalósítását, függetlenül egyes nyugati hatalmaktól* — mondta Titó marsall a bolgár újságírókkal folytatott beszélgetés során.

Ez a függetlenség az, ami a legfájóbb pont az amerikai dollárimperializmus számára. Jugoszlávia példáját nyugaton nagyon veszedelmesnek tartják, mert a világ dolgozóinak és elnyomott népeinek tudatában a tervgazdaság, az öt éves terv fogalma egyértelmű a dolgozók jólétének kiépítésével. Eddig ez csak a Szovjetunióban volt lehetséges és a tőkésrendszer közgazdaszái könnyen magyarázhatták a tájékoztatlanok előtt a tervgazdaság lehetőségeit a Szovjet Szövetség területeinek óriás méreteivel. Jugoszlávia azonban kis ország és olyan időpontban valósítja meg gazdasági tervét, amikor a tőkés világ kapuján a gazdasági világ kísértete kopog.

Jugoszlávia ellen a reakciós sajtó rágalomhadjáratot indított. Milyen alapokon nyugszik ez a hajsza, azt legekesebben a Daily Worker szerkesztőjének Cartoon-nak cikke jellemzi: Cartoon leírja egyik esetét, amikor Triestben megismerkedett az egyik nagy amerikai sajtótügyönkség tudósítójával, aki autóján bentartotta Jugoszláviát és akkor érkezett Triestbe. Elragadtatással beszélt mindarról, amit látott és hallott és különösen dicsérette a jugoszláv néphatalóságokat és lakosságot azért a szívéllyességért, vendégszeretetért, amiben része volt. Nemsokkal később Cartoon elképedve olvasta a tudósító cikkét egyik amerikai

nagyapban »a vasfüggöny tulsó oldaláról«, az ottani viszonyokról és a többi között a tudósító azt írta, hogy »a külföldi tudósítók számára lehetetlenné teszi a munkát a hivatalos körök ellenséges magatartása«. Ugyanaz az ember, aki olyan elragadtatással beszélt Triesztben a néphatóságok szívélyességéről, fantasztikus történetben írta le, hogyan »ültették be erőszakkal autójába és kényszerítették, hogy 90 kilométeres sebességgel röbögjön Triesztbe. Így »nem láthatott semmit, amit akart és nem mehetett sehova, ahova akart«. Mindezt egy angol újságíró jegyzi fel amerikai kartársáról. A görög királypárti fasiszta kormány köreinek rágalmait a »Szplitbe érkező nemzetközi brigádokról, amelyeket Görögországba küldenek, hogy harcoljanak a demokrata hadsereg oldalán«, vagy arról, hogy »tízezrével gyülekeznek Jugoszláviában a brigádok és nemzetközi harcosok a görögországi demokrata hadsereg megerősítésére«, továbbá a »Görögország északi határán fenyegető veszélyről«, amiről Caldarisz külügyminiszter hivatalos formában beszélt a görög parlamentben. A fasiszta görög kormány már egyszer nemzetközi fórum előtt azt állította, hogy a bresko-banovicsi vasútvonal hadászati vonal, amely a görög határt veszélyezteti. Most a világ minden tájáról Jugoszláviába gyülekező ifjúságot, amely részt vesz Európa háború utáni legnagyobb önkéntes ifjúsági munkájában, a görög kormány egyszerűen partizánoknak, nemzetközi brigádoknak nézi, akik »a görög demokratikus hadsereg segítségére sietnek«. Maguk a görög lapok is leleplezték a kijelentések rosszhiszeműségét és rámutattak arra, hogy Caldarisz ezzel akarja megindokolni az amerikai hadseregtől kért fegyveres segítséget.

A szomszédokkal elkövetett kihívások sorozatában egyike volt a legsúlyosabbnak — a szántó-vető albán parasztokra nyitott gépfegyvertől mellett — a királypárti fasiszta kormányzat légi hadereje két egységének gépfegyveres támadása a Nikolics falu közelében levő határórállomás ellen, majd az ágyúzás ugyanerre a falura. A gépfegyvertűz következtében egy zászlós meghalt, egy harcos és egy telefonos megsebesült. A jugoszláv kormány a lefolytatott vizsgálat során kérését kizáróan megállapította, hogy a támadás szándékosan történt és célja kihívás volt. A szövetségi kormány a Biztonsági Tanácshoz fordult és a helyszíni vizsgálat sürgős lefolytatását kérte. Egyidejűleg érélyes jegyzékben jelentette be tiltakozását a görög követségnek. Kormányzatunk békés szándékairól tanúskodik a Biztonsági Tanács beavatkozásának kérése ebben az ügyben. A békés országok dolgozni akarnak, fölépíteni, a háború rombolásait. A fasiszta kihívások nem tartóztathatják föl munkánkat és nem esünk bele a csapdába, amit a nemzetközi reakció állított, hogy megzavarja a világ békéjét.

Míg a görög határ mentén az idegen szolgálóban álló elemek kihívása jelent barátságtalan helyzetet, más szomszédainkkal a legteljesebb barátságot építettük ki és egyre mélyül baráti viszonyunk ezekkel az országokkal. Dr. Groza Péter román miniszterelnök legutóbbi beográdi látogatása megnyitotta az utat a jugoszláv-román baráti kapcsolatok kimélyítése felé. A megbeszéléseken az őszinte barátság szellemében elhatározták a kultúregyezmény megkötését és egy baráti, kölcsönös segélynyújtási és együttműködési szerződés előkészítését. Egységes álláspontot foglaltak el a Dunahajózás kérdésében és kapcsolatot teremtenek a főbbi országokkal a Kárpáti vízrajzi kérdések rendezésére. Mindez olyan eredmény, hogy a nyugati reakciós sajtó érthető idegességgel fogadta, különösen a szövetségi szerződés előkészítését és a Duna-hajózás ügyét. Most megállapodás jött létre, hogy Jugoszlávia és Románia egységes álláspontot foglal el a közeljövőben

megtartandó dunai konferencián. Valószínű, hogy ehhez az álláspont-hoz csatlakoznak a többi érdekelt dunamenti országok is. Ez pedig igen nagy jelentőségű, mert biztosítja a Dunamedence államainak összefogását, hogy a folyam valóban a dunai népek érdekeit szolgálja és ne legyen eszköz e népek kizsákmányolására.

Csehszlovákiával és Bulgáriával kultúregyezményt írtunk alá. Csehszlovákiával ez a baráti viszonyt írásban lefektető szerződések kiegészítése betelölése volt, Bulgáriával a valóságban fennálló baráti kapcsolatok egyik első írásban lefektetett alapja. Magyarországgal árucsereforgalmi egyezmény jött létre és a közeljövőben — mint Dinyenyés Lajos, az új miniszterelnök bejelentette — kultúregyezményt írtunk alá. A jugoszláv sajtó megelégedéssel fogadta a Nagy Ferenc árulása és szökése után támadt magyar belpolitikai válság gyors és alkotmányos megoldását és azt, hogy ezen keresztül a magyar demokrácia diadalmaskodott és izmosodott. Nagy érdeme a jugoszláv sajtónak, hogy míg a reakciós nyugati sajtó valóságos rágalomhadjáratot indított Magyarország ellen, az angol és amerikai reakciós és kormánykörök be akartak avatkozni Magyarország belügyeibe, a jugoszláv lapok erőlyesen sikrasszálltak a magyar demokrácia védelmében és messzemenően támogatták azt az álláspontot, hogy a válság gyors erőlyes és alkotmányos felszámolása Magyarország belügye, amibe senki se avatkozhat be.

Fontos és nagyjelentőségű látogatás a csehszlovák hadügyminiszter és vezérkari főnök jugoszláviai útja, ami alkalmat nyújtott a két baráti ország hadseregei közötti jóviszony további kimélyítésére. Ezel egyidőben érkezett Beográdi Philip Noel Baker angol légügyi miniszter, aki fővárosunkban az »Angol könyv« kiállítását nyitotta meg. Titó marsal fogadta az angol minisztert és meglátogatta a kiállítást, ami a nyugati sajtóban sok találgatásra adott alkalmat. Baker Beográdból Prágába ment és sajtónyilatkozatban jelentette ki, hogy reméli: Beográdban megkezdett tárgyalásai eredményesen folytatódnak.

Számos más országgal is tovább építjük és mélyítjük gazdasági kapcsolatainkat és a gazdasági körök bizalma hazánk szervezett és rendezett gazdasága iránt egyre növekszik. Folytatjuk erőlyes harcunkat Szlovén Karintiáért, mert ez kiegészítő része a népfelszabadító harcoknak. Biztonságosan haladunk előre építő munkánkban és ötszáz kanadai kivándorló hazatelepülése a régi rendszerek gazdasági politikája következtében külföldre szakadt jugoszlávok magas demokratikus öntudatáról és hazaszeretetről tanúskodik.

Szövetségünk a Szovjetunióval és a többi szláv államokkal védőbástyája a békének, megingathatatlan alapja a fasizmus és a reakció elleni harcnak és nemesak szomszédaink, hanem távolabbi demokratikus népek is örömmel támaszkodnak erre a biztos alpra. Ezen szövetség országai, a Szovjet Unió vezetésével, céltudatosan haladnak előre a szilárd és tartós béke és egy boldogabb társadalom kiépítése felé.

A világesemények bennünket, mint szomszédos országot, legközelebről érintő fejleménye a kormányváltozás Magyarországon. A köztársaságellenes összeesküvés teljes felgöngyölítése során kiderült, hogy a Svájcban üdülő Nagy Ferenc miniszterelnök egyike volt az összeesküvés szervezőinek és irányítóinak. Kétszínű politikával akarta előkészíteni, hogy eladja országa függetlenségét és visszaállítsa a régi népellenes uralmat. Nagy Ferenc a kormány és pártja felszólítása ellenére nem tért vissza Magyarországra, hogy védekezzen az ellene

emelt váddal szemben, hanem tovább szökött Amerikába, ahol az amerikai kormány menekültjogot adott neki és családjának. A magyar demokrácia azonban gyorsan megoldotta a válságot. Új kormány alakult Dinnyés Lajos elnökletével. A kormánykoalíció változatlanul megmaradt, sőt megerősödött azzal, hogy a Kisgazdapártban valóban demokratikus erők kerültek vezetőhelyre. A nyugati sajtó valóságos rágalomhadjáratot indított Magyarország ellen.

A *Trud* a magyarországi eseménykről a következőket írja: A Szovjet Hadsereg által a fasiszta rabságból felszabadított magyar nép ma kiépíti független, demokratikus államát. A magyar demokrácia erőinek összefogásában az állam gazdasági és közéletének demokratizálásában a legnagyobb érdemeket a munkáspártok: a Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt szerezték egyesülve a Nemzeti Parasztpárttal és Szakszervezeti Szövetséggel a baloldali blokkban. A munkáspártok a dolgozó nép tömegeinek élére álltak harcukban a gazdaság és mezőgazdaság ujjalépítéséért és a pénzügyek stabilizálásáért. Az első sikerek megerősítették az előfeltevételeket a magyar gazdaság továbbfejlesztésére és megszüldítésére az egész nép életszínvonalának feljavítására. Lehetővé tették e sikerek azt is, hogy megkezdjék a hároméves gazdasági fejlődési terv végrehajtását, amittől nagyon sokban függ Magyarország jövője. A tervről folytatott viták azonban megegyezően megmutatták a kiélezett ellentéteket a haladó elemek és a finánc oligarchia érdekeinek védelmezői között. A bankok államosítása és egyéb demokratikus reformok ellen indított támadások általában a baloldali blokkal kormánykoalícióé képező Kisgazdapárt jobbszárnyától eredtek. E párt ilyen beállítással azzal lehet magyarázni, hogy a fasiszta összeomlása után az ipari és pénzügyi magnások és feudális földbirtokosok a Kisgazdapártot választották menedékhelyül mindjobban kiszorítva a pártból a haladó elemeket. Ennek következtében a Kisgazdapárton belül egyfajta illegális központ keletkezett és arra törekedett, hogy külföldi segítséggel átalakítsa a pártot a reakció támaszává, aláássa a demokratikus elveket az országban és szabotálja a pártok közötti kölcsönös megegyezéssel hozott határozatok végrehajtását. Az illegális központ messzemenő terveinek közös pontjai voltak Horthy titkos ügynökei programjával, akiknek összeesküvését fél év előtt leleplezték a magyar hatóságok. A tények azt bizonyítják, hogy az összeesküvés politikai vezetői között egész sor kisgazdapárti politikus volt, beleértve a párt főtítkárárt, Kovács Bélát és — mint most megállapították — a párt elnökét, Nagy Ferenc volt miniszterelnököt is.

A reakciók és külföldi védnökeik azonban súlyosan csalódtak. Ezt bizonyítja a többi között a legutóbbi politikai válság gyors megoldása is. A válságot az váltotta ki, hogy leleplezték Nagy Ferenc kapcsolatait az összeesküvőkkel. Az a gyorsaság, ahogyan a politikai válságot megoldották és megalakult az új kormány, élén Dinnyés Lajossal a Kisgazdapárt ismert képviselőjével a magyar demokrácia életképességéről és arról tanúskodik, hogy a Kisgazdapárton belül álló haladószelemű elemek készek együttműködni a baloldali blokk pártjaival. Az új és a párt demokratikus eleméből kikerült pártvezetőség szem előtt tartva a parasztság dolgozó tömegeinek kívánságait, elsősorban pedig azoknak a parasztnak az érdekeit, akik a földreform alapján földhöz jutottak, e napokban kívánásként »eltökélt szándékát, hogy megtisztítja sorait nemcsak azoktól, akik a legkisebb mértékben is kapcsolatban állottak az összeesküvőkkel, hanem azoktól is, akik bármikor segítséget nyújtottak nekik«. A magyar közvélemény haladószelemű körei rámutatnak arra, hogy a Kisgazdapárt ezen kötelezettségeinek teljesítése megfelel nemcsak a magyar demokrácia általános érdekeinek, hanem különösen a párt érdekeinek is, mert csak így szüldíthatja meg állásait a magyar népnél.

Eppen ezért a legnagyobb csodálkozást váltják ki egyes külföldi lapok, ame-

lyek a magyarországi politikai eseményekkel kapcsolatban különös álláspontot foglaltak el és azt állítják, hogy a politika válság megoldása — habár ez a valóságban a magyar demokrácia megerősítését hozta — »a Kiszgazdapárt megsemmisítése utolsó szakaszának nevezik«. Közismert tény, hogy az új kormány a korábbi koalíciós alapon alakult meg, összhangban áll a Magyar Köztársaság fennálló törvényeivel és a demokratikus pártok között lefolytatott megbeszélések eredményeképpen alakult meg ugyanannyi és ugyanolyan arányú képviselőléttel, mint korábban volt. Nehéz megszabadulni attól a benyomástól, hogy egyes külföldi köröket nagyon nyugtalanít az a körülmény, hogy a reakciós elemek mindinkább talajt vesztenek Magyarországon. A magyar reakció külföldi barátai nem titkolják rettegésüket, hogy a magyar népet mostantól kezdve gondosan megóvják minden kísérlettől, ami Magyarország hűbéressé való tételére irányul. Az Egyesült Államok beszüntették a hitel folyósítását Magyarországnak és ezzel kapcsolatban a magyar közvélemény felveti a kérdést: vajon nem azt jelenti-e ez a határozat, hogy egyes amerikai körök különösen nagy reményeket fűztek éppen Nagy Ferenchez, mint az erőszakos támadó szervek végrehajtójához Magyarországon. A magyar demokratikus közvélemény feltevései annál inkább jogosultak, mert az amerikai sajtó kényszereszközöket követel a »hajthatatlan« magyar nép ellen. A Magyar Köztársaság belügyeibe való beavatkozás ilyen kísérletei és a demokratikus berendezés aláásása azonban, mint látható, nem hozza meg azokat az eredményeket, amelyekre e tervek szerzői számítottak. Magyarország dolgozói nyilván egyáltalán nem hajlandók feláldozni demokratikus vívmányaikat és országuk függetlenségét a hazai és külföldi reakciók kedvéért.

A szociáldemokrata pártok Zürichben kongresszusra ültek össze. A kongresszuson valamennyi európai párt képviseltette magát, de súlyos elentétek mutatkoztak azon pártok között, amelyek szocialista céger alatt a nyugati monopolista reakció szolgálatába szegődtek és azon pártok között, amelyek országuk kommunista pártjával szövetkeztek a munkásegység képviseletére. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban érdekes idézni Pomarov Borisz cikkét.

A »Pravda« *Pomarov Borisz* nagy cikkének első részét közli. E cikkében Pomarov részletesen analizálja a jobboldali szociáldemokraták politikáját. Minden európai ország politikai életének egyik alapvető kérdése — írja Pomarov —, a munkásosztály akcióinak egysége a reakció elleni küzdelemben. Az európai kontinens országainak többségében a reakciónak ma sem ereje, sem lehetősége nincs ahhoz, hogy szembeszálljon a munkásosztállyal, akaratával és politikájával, ha ez egységes és ha eltökélt megvédeni a munkásosztály életérdekeit, a demokrácia, a béke és a biztonság ügyét.

Most, amikor a háború, a német megszállás és a háborúutáni nehézségek világosan megmutatták a tömegek előtt a reakciós körök politikájának lényegét; amikor a tömeg nem akar visszatérni a régihez és keresi az utakat a kapitalista monopóliumok jármaitól való megszabadulás felé, — az alapvető politikai feladatok megoldásában igen fontos szerepet töltene be a munkásosztály akcióegysége.

Igazi csapást jelentene az imperialista reakció részére és igen sok ország elindulhatna az új, a következetesen demokrata úton. Jelentős számú szociáldemokrata vezetőségben azonban — folytatja Pomarov —, egyre inkább erősödik egy olyan irányzat, amely e pártok meggyengüléséhez, a munkásosztály kettészakadásához, a munkásosztály pártja, a kommunisták elleni nyílt harchoz vezet. A háború utáni két esztendőben, a szociáldemokrata pártok jobboldali vezetői fáradhatat-

lanul végzik bomlasztó tevékenységüket. E tevékenység központja a Laborista Párt Végrehajtó Bizottsága és ennek nemzetközi osztálya. Már a háború alatt, amikor felfigyeltek az európai demokratikus mozgalom óriás lendületére és a tömegek törekvéseire, a munkásmozgalom két pártjának akcióegységét illetően, a reakciós laborista vezetők megtették előkészületeiket a haladó mozgalom elleni harcra. Kihasználva azt a körülményt, hogy a szociáldemokrata pártok számos régi vezetője Londonba emigrált, a Laborista Párt vezetősége szoros kapcsolatot teremtett velük. Visszatérve hazáikba, ezek a rövid idővel ezelőtt még emigránsok, egyesítették saját vezetésük alatt a jobboldali szociáldemokratákat, az egyre erősebb demokratikus erők elleni harchoz. Bomlasztó tevékenységük egyre erősödik. A Laborista Párt Végrehajtó Bizottságának kezdeményezésére 1944—46 között négy nemzetközi szociáldemokrata konferenciát hívtak össze. Ezeket a konferenciákon nem arról beszéltek, hogy milyen módon lehetne megerősíteni a demokratikus erők győzelmét, nem jelölbék ki feladatuk a fejét egyre inkább felemelő imperialista reakció és a háborús úszítókkal szembeni ellenállást. A konferenciák munkája elejétől-végig nem csupán arra irányult, hogy galvanizálják a szociáldemokrata pártokat, amelyek közül sok — hála saját politikájának — esőd előtt állott, hanem arra is, hogy ezeket a pártokat szembeállítsák a kommunista pártokkal.

A bomlasztás politikáját a jobboldali laborista körök hívei hajtják végre az európai szocialista pártokban: Franciaországban Leon Blum, Daniel Mayer és barátai; Belgiumban de Brukker és mások; Ausztriában Scherff és Pollak; Norvégiában Tranmel; Dániában Stauning tanítványai; Németországban Schumacher és Olaszországban Saragatti. Számos országban — Francia- és Olaszországban, Belgiumban és Ausztriában — már nagy károkat okoztak a jobboldali szociáldemokraták a munkásosztály és a demokrácia ügyének. Az utóbbi időben a Laborista Párt vezetősége különös figyelmet szentel az új demokráciák hazáinak, küldöttségeket küld ezekbe az országokba ugyanazokkal a bomlasztó célokkal, amelyekkel ilyen delegációk az utóbbi két esztendőben Nyugateurópát bontagták. Nem állanak meg csupán a munkásosztály akcióegysége elleni harcánál és a munkás-, valamint a demokratikus szervezetekben folytatott aknamunkánál. Az államszervezet, szocialistákkal az élén, számos országban politikai megtorló intézkedésekkel árasztja el a munkásmozgalom dolgozóit, csak azért, mert harcolnak a munkások és dolgozók érdekeiért, a demokráciáért, a reakció ellen — csak azért, mert sokan közülük a Kommunista Párt-hoz tartoznak.

Alig kerültek hatalomra a laboristák Nagybritanniában, Indiában, elkezdődött a kommunistaüldözés. A Kommunista Párt számos vezetőjét bebörtönözték, a Párt helyiségeit lezárták. A Párt kénytelen volt fél-illegalitásba menni.

A Délafrikai Unióban nem csupán a Kommunista Párt ellen folytatnak formális hadjáratot, hanem a haladószellemű szakszervezeti munkások ellen is. Görögországban, ahol a brit laborista kormány csapatai tartózkodnak, fizikailag megsemmisítik a nemzeti szabadság és demokrácia száz és száz védelmezőjét. Ezer és ezer ember szenved börtönökben és puszta szigeteken, körülbelül ugyanúgy, mint a német megszállás és görögországi fasiszta rendszerek idején.

Az egyes táborokban tartózkodó hírhedt reakciósok és népük gyűlölete elől megszökött fasiszta hóhérok a megszálló hatóságok védel-

mét élvezik Ausztria brit övezetében; — míg a demokratákat, elsősorban a kommunistákat, üldözik. Németország brit övezetében, a laburista kormány hatásköre alatt, nem csupán a Kommunista Párt szervezeteit nyomják el, hanem a munkásegység és a kommunista-szociáldemokrata egyesülés híveit is.

Komoly következményei vannak a haladó munkás és demokratikus szervezetek elnyomtatásának. A világ emlékszik a munkásnép hőhéraira: Noskéra, Ceretelire, Mussolinira és a hozzájuk hasonló »szocialisták«-ra. Ezek a szocialista pártokban kezdtek működni, aztán — utukat a fasizmus és a hatalom felé folytatva —, a népi tömegek véres hőhéraivá váltak. Nem kétséges, hogy a szociáldemokrata és laburista pártok jobboldali körei a demokratikus erők erőszakos elnyomásának ugyanezen az útján haladnának, ha a munkásmozgalom szervezett egységei időben meg nem állítják őket.

A Truman-doktrina a »demokrácia és szabadságjogok« védelme címen segítyt ad a görög királypárti fasiszta kormánynak és a török kormánynak, amely a fasiszta jogfolytonosságot képviseli. *Versinin* a Právdában ismerteti azt a Törökországot, amelyet az amerikai »segélyakció« »támogatni« kíván.

Ismeretes, hogy az USA kongresszusa által jóváhagyott Görög és Törökországnak nyújtandó »segély« terve szerint, majdnem az egész kölesönt, amit Törökország kap, katonai célokra fordítják. A Reuter jelentése szerint 80 millió dollárt fegyverkezésre, 20 milliót kikötők és vasutak építésére fordítanak. Ez komoly nyugtalanságot keltett a török közvéleményben. »Tudnunk kell, hogy az amerikai kölesön nem aranylánc, mint ahogyan azt velünk elhívtetni akarják — írja április 20-án az Izmirben megjelenő »Eindzsirli Huriet« — ez valójában rablánc, amelyért előbb-utóbb vérrel kell megfizetnünk«.

Azonban a közvélemény hangulata nem izgatja Törökország új »gyámjait«. Gazda módjára rendelkeznek az országban, tervbe vették, hogy az amerikai tanácsadók ellenőrzik majd a hadsereg »korszerűsítésére« nyitott hiteleket. Főljánlva »segélyüket« az amerikaiak egyidejűleg kinyilvánították, hogy semmibeveszik Törökország felségjogait, mert a katonai megbízottak nemcsak a török területen végzendő munkálatok programját dolgozták ki, hanem kezükbe vették a végrehajtás irányítását is.

Ez rámutat arra, hogy a »Truman doktrina« politikai feladatai egybeesnek az amerikai gyárosok érdekeivel. Törökországnak nemcsak az amerikai katonai felszerelés fölöslegéből és a folyó hadiipari termelés egy részéből szállítanak, hanem ráadásul mindezt teljes amerikai ellenőrzés alatt használják föl.

Különösképpen érdekes ezen ellenőrzés megvalósításának módja, amely egyúttal megmutatja mit jelent valóban az »amerikai segély«.

Törökországba állandóan érkeznek magasrangú amerikaiak. Az USA Fekete-tengeri flottaparancsnoka Bieri Bernard altengernagy és az Atlanti-óceáni amerikai flotta parancsnoka Conelly Richard admirális után Törökországba két katonai küldöttség érkezett. Az egyiket Lansford Olivér, az ötödik páncélos hadsereg egykori parancsnoka vezeti, a másikat Hall William altábornagy, aki a hadirepülés kérdéseiben szakember. Még néhány ilyen katonai küldöttséget várnak. Június 3-án a török rádió bejelentette, hogy az amerikai küldöttségek tagjai meglátogatják Karst, Erzerumot és kelet Anatólia más központjait.

A küldöttségek tagjai a török vezérkarral együtt tanulmányozzák

az ország' fegyverkezési „szükségeit“. A megbeszéléseken a török gyalogság motorizálásával, a hadsereg korszerű, nagy tűzerejű léghárító fegyverekkel való felszerelésével, a repülőterek építésével, hadüzemek korszerűsítésével és kiszélesítésével, a kikötők újjáépítésével foglalkoznak. Tudvalevően a török hadsereg fegyvernemeinek különböző egyenruhájáról is tárgyalnak. Az amerikai küldöttségek bejárják Törökország összes hadászatiilag fontos körzeteit.

Amint nemrégiben a „Sun Post“ jelentette, egy „óriás tengeri bázis“ kiépítését tervezik a Földközi-tenger partvidékén, amely az újság szerint a jövőben »török Szingapur« lesz. Ismeretes, hogy az amerikaiak a Földközi-tenger keleti részén kikötőt keresnek a maguk flottája részére. Ez azt jelenti, hogy az új földközi-tengeri bázist — ha egyáltalán elkészül — nem török, hanem amerikai »Szingapur« lesz.

Már maga az amerikai katonai küldöttségek munkaprogramja és az amerikai specialisták által „tanulmányozott“ kérdések arról tanúskodnak, hogy katonai viszonylatban Törökország megszűnik önálló állam lenni. Hadereje, hadi üzemei és katonai felszerelése külföldi állam ellenőrzése alá kerül.

Azonban a „segély“ terve nem szorítkozik csak a katonai kérdésekre; az amerikai tőke befurakszik az ország közgazdaságába is. Konstantinápolyban és Izmirben amerikai bankok nyílnak és megnyílt a több mint 60 amerikai gyárost egyesítő „American-Middle Est Company“ fiókja. Az amerikai trösztöknek megengedték, hogy Törökországban kőolajforrások után kutassanak. A napokban várják Törökországba egy harminc tagból álló amerikai gazdasági küldöttség érkezését, amelynek soraiban a legnagyobb amerikai bankok és trösztök képviselői foglalnak helyet.

Az amerikai nyomás következtében Törökországban megszüntették a külföldi tőkékre vonatkozó összes megszorításokat. Május 25-én a török pénzügyminiszter bejelentette, hogy az új törvény megengedi a külföldi vállalatoknak tőkéjük elhelyezését Törökország iparába és az elért nyereség kivételét. A lírát eredeti értékének felére szállították le.

Ily módon különleges kedvező állapotot teremtettek az amerikai tőke beáramlására. Amerikai felfogás szerint Törökországban megvalósult a „nyitott kapu és egyenlő lehetőségek“ oly hön szeretett elve.

Gazdasági téren Törökország szintén elveszti függetlenségét. Vajjon a maga idejében, Ataturk Kemal nem a külföldi befolyás ilyen végzetes formájára figyelmeztett, amikor bírálta a szultáni Törökország politikáját, amely az országra oly veszélyes külföldi kölcsönök előtt széles kaput nyitott? Kemal azt mondta: *»Nincs jogunk a török népet újra abba a rabságba vetni, amely ellen harcolt. Nem terhelhetjük meg az eljövendő nemzedéket végzetes kölcsönökkel«*. Azonban Törökország jelenlegi vezetői megfélemedtek erről a tanácsról.

A legutóbbi időkig Törökország elsősorban Anglia „segítségét“ használta, most azonban, habár Anglia állásai jelenleg még erősebbek az USA felé orientálódnak. Elég ha rámutatunk arra, hogy az angol kivitel Törökországba 1938-ban két és fél millió font sterling volt. 1946-ban pedig hat és egy negyed millió. Az angol katonai és egyéb specialisták száma ezrekre megy.

Azonban az angolok át kell hogy adják helyüket az erősebb és gazdagabb vetélytársnak. Az angol sajtó egyes szervei ezt nem veszik tréfának. A józanabb angolok nagyon jól tudják, hogy a Közelkeletet fenyegető állítólagos » orosz veszedelem«-ról való szavalás leple mögött egy egészen más és teljesen reális veszély fenyegeti Törökországban Anglia érdekeit. A londoni „Tribune“ nemrégiben azt

írta, hogy „*ha az angolok elmennek a Közelkeletről, akkor az ürt nem oroszok, hanem amerikaiak töltik be*“.

Az amerikai „segélyt“ és anak távlatait Törökországban különbözőképpen fogadják. A török reakció nem sokra becsüli hazája függetlenségét. A »Vatán« nemrégiben azt írta, hogy Törökország számára *nagy tisztesség az USA útitársa lenni*.

Mindamellett a demokratikus köröket meglehetősen riasztja a kilátás, hogy Törökország az USA gyarmatává válik. Nyíltan hirdetik, hogy az amerikai monopólium behatolása Törökországba, az ország katonai és politikai életének amerikai ellenőrzés alá való helyezése végleg megfoszthatja azt függetlenségétől. Az ilyen érvelés helyességét kénytelen volt elismerni Peker Redzsep miniszterelnök is, aki április elsején Izmirben tartott beszédében kijelentette, hogy *„Törökországban a tervbe vett amerikai segélyt az ország függetlensége ellem irányuló intézkedésnek tüntetik föl.“*

A török nép aligha hagyja jóvá a fegyverkezés fokozását a csökkentés helyett, a kölcsön kamatjainak fedezésére szolgáló adóterhek növekedését az ország gazdasági erejének rovására fönntartott nagy hadsereget. A háborúellenes hangulat beférkőzött magába a hadseregbe is. Erről a hivatalos sajtó is kénytelen megemlékezni. *»A háborúnak vége — minnek tartanak tovább minket“, — mondják a békés munkát áhító török katonák. „Miért támogatjuk a Szovjet Szövetség ellen irányuló politikát és mért nem kezdünk vele közvetlen tárgyalásokat?“* Az egyszerű törökök ezen kérdéseire a török sajtó képtelen elfogadható választ adni.

Erthető a kis emberek izgalma Törökországban. Nyugtalanítja őket, hogy hazájuk a török függetlenséget veszélyeztető idegen „doktrina“ egyik tárgyává vált. Még nem felejtették el a Törökországba érkezett más »katonai küldöttségek« szomorú emlékét és azt, hogy ez hová vezetett. Annak idején von Sanders katonai küldöttsége is a török hadsereg korszerűsítésével kezdte, de ez végül is mint ismeretes, Törökországot végzetes kalandba sodorta. A török közvélemény haladó körei emlékeznek erre a szomorú tapasztalatra és tudják mennyire végzetes az ország számára, ha újra az idegen imperialista erők játékává válik.

1947. június 20.

FIGYELŐ

A SZOVJET KULTURA

A szovjet rendszer éveiben a Szovjetunióban kulturális forradalom ment végbe. Hatalmas mértékben emelkedett a legszélesebb népi tömegek kulturális színvonala, az élenjáró szovjet tudomány felvirágozott. A bolsevik párt állandóan gondoskodik a szovjet nép művelődésének további fejlesztéséről. *»Minden munkást és minden parasztot művelté és képzetté akarunk tenni és ezt idővel el is érjük«* — mondotta Sztalin a párt XVIII. nagygyűlésén. A Szovjetunió megállás nélkül halad előre azon az úton, amelyet Sztalin jelölt ki számára.

A szovjet szocialista kultúra megkülönböztető jele éppen az, hogy ebben az országban — először az emberiség történetében — a dolgozók milliós tömegei emelkednek a kultúra magaslatára. A kizsákmányoló rendszer elzárja a dolgozókat a kultúrától, falat von a nép és a kultúra közé. *»Régebben, — mondotta Lenin — az emberi elme, az emberi szel-*